

30 aastat Eesti ühinemisest UNESCOga

14. oktoobril möödus 30 aastat Eesti ühinemisest UNESCOga. Selle tähistamiseks korraldas UNESCO ERK tänuürituse koostööpartneritele. Arhitektuurimuuseumis toimunud kokkusaamisel meenutati möödunud, vaadati tulevikku ja esitleti värskeid ERRi videoklippe, mis tutvustavad Eesti osalust UNESCO programmides, võrgustikes ja nimekirjades. Maarja Merivoo-Parro juhtimisel toimus paneelarutelu, kus osalesid Toomas Kokovkin, Tarmo Soomere, Hanna-Liis Kaarlõp, Riia Salsa ja Mart Kalm.

Paneelarutelul osalejad
Foto: Liina Luhats

UNESCOt tutvustavad videoklipid ja veebikaart

Tähistamaks 30 aasta möödumist Eesti ühinemisest UNESCOga ning UNESCO 75. aastapäeva valmisid koostöös ERRiga seitse videoklippi, mis tutvustavad Eesti osalemist UNESCO programmides, võrgustikes ja nimekirjades. Klipid on avalikkusele kättesaadavad ERRi Jupiteri portaalis.

Novembris avaneb www.unesco.ee veebilehel ka seitsme kategooriaga veebikaart, kus on kajastatud vaimne kultuuripärand, maailmapärand, ühendkoolid, õppetoolid, biosfäärialad, maailma mälu ja loovlinnad.

Programmi MAB virtuaalne juubeliaasta

Tänavu on programmi „Inimene ja biosfäär“ (MAB) 50. aastapäev, mis rahvusvaheliselt möödus pandeemia tõttu küllalt märkamatu. Suuremad pidustused ja konverentsid jäid ära. Suhtlus programmi partnerite, regionaalsete võrgustike ja biosfäärialade endi vahel oli seevastu päris aktiivne. Eesti jätkas Läänemere maade biosfäärialade koostööprogrammis „Biosphere for Baltic“ mille eesmärk on biosfäärialade heade näidete levitamine Läänemere keskkonna kaitseks. Koostöö keskendub seega kestliku arengu eesmärgile nr 14, elule allpool merepinda.

13.–17.09 toimus MABi koordinatsiooninõukogu istung Nigeeria pealinnas Abujas. Ajastule kohaselt oli istung hübriidvormis. Kohal oli ainult paarkümmend inimest programmi sekretariaadist ja juhtkonnast. Ülejäänud (pea 600!) osavõtjat liitusid interneti teel, mis toimus üllatavalt hästi. Nagu ikka, oli päevakord pikk ja põhjalik. Sinna mahtusid muu hulgas liikmesriikide ja allvõrgustike aruanded, uute biosfäärialade vastuvõtmine ja mõnede väljaarvamine, noorte teadlaste premeerimine jne.

unesco

Biosfääri programmiala

Eesti esindaja MABi koordinatsiooninõukogus Toomas Kokovkin rõhutas kahte istungil käsitletud teemat. Esiteks, kaheksa aastat on kestnud biosfäärialade võrgustiku „survuhastus“, et ühtlustada ja muuta

rangemaks biosfäärialade kriteeriumid. Biosfäärialade missiooni sõnastamise käigus on UNESCO jõudnud kindla veendumuseni, et biosfäärialad on eeskujulikud kestliku arengu mudelid ja head näited teistele piirkondadele. Need on alad, kus koos kohalike inimestega viiakse ellu kestliku arengu eesmärged. Teine oluline teetähis on biosfäärialade tehniliste juhendite valmimine. See kauaoodatud dokument on mõeldud kogukondadele, võimuesindajatele, poliitikutele – kõigile neile, kes kavatsevad luua biosfäärialad oma piirkonda. Juhendmaterjal on nüüd mitmes keeles kättesaadav ja aitab üle maailma biosfäärialade olemust selgemaks teha. Eestis koostati midagi sarnast juba 2004. aastal ning avaldati raamatus „Kohtumispaik“.

Eesti esitas professor Tarmo Soomere kandidatuuri UNESCO Kalinga auhinnale

Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Teaduste Akadeemia ja UNESCO ERKi koostöös valmis avaldus teaduste akadeemia president Tarmo Soomere esitamiseks UNESCO Kalinga auhinnale. Tegemist on prestiižse ja vanima UNESCO auhinnaga, mis kutsuti ellu 1951. aastal ja millega pärjatakse teadust populariseerivaid ning ühiskonnas teadusliku teadmise ja meetodi väärtust ülal hoidvaid isikuid — teadust ja ühiskonda ühendavate sildade loojaid. Konkurs toimub üle aasta ja iga liikmesriik saab esitada ühe kandidaadi. Konkursitulemused selguvad 2021. aasta lõpus.

Professor Tarmo Soomere
Foto: Liina Luhats

Eesti ühines UNESCO kesk- ja kõrghariduse kvalifikatsioonide tunnustamise üleilmse leppega

Eesti kiitis suvel heaks UNESCO konventsiooni, millega tagatakse meie kesk- ja kõrghariduse kvalifikatsioonide lihtsam tunnustamine senisest enamates riikides, eelkõige väljaspool Euroopat. Samamoodi on konventsiooniga liitunud teiste riikide kodanikel lihtsam oma kvalifikatsioonide tunnustamine Eestis.

Konventsioon ei sea kohustust tunnustada teise konventsiooniosalise hariduskvalifikatsioone automaatselt, vaid juhul, kui võrreldavates kvalifikatsioonides ei ole olulisi erinevusi. Otsused peavad tuginema asjakohasel ja usaldusväärsel teabel teise riigi kõrgharidussüsteemi kohta, mida saadakse pädevatel teabekeskustelt. Eestis on selliseks teabekeskuseks Haridus- ja Noorteamet (Harno) koosseisus Eesti ENIC/NARIC keskus.

Eesti ENIC/NARIC keskuse juhataja Gunnar Vaht kuulus rahvusvahelise eksperdina töörühma, mis moodustati UNESCO juurde viis aastat tagasi just konventsiooni väljatöötamiseks. Tema sõnul loob üleilmne lepe silla seniste regionaalsete konventsioonide vahele. „Oleme koostanud kvalifikatsioonide tunnustamisega seotud märksõnade ja põhimõtete kogu, mis aitab võrrelda erinevate riikide ja regioonide kvalifikatsiooniraamistikke ja kvaliteedi tagamise kriteeriume,“ selgitas Vaht. „Vajaduse sedalaadi dokumendi järele on tinginud üha enam kasvav õpiränne ühest maailma regioonist teise. Konventsioon lihtsustab ka Eestis hariduse omandanutel õpingute jätkamist väljaspool Euroopat.“

UNESCO andmetel õppis 2020. aastal väljaspool oma koduriiki enam kui 5 miljonit üliõpilast, pooled neist väljaspool oma regiooni.

Eestit külastas UNESCO eSwatini rahvusliku komisjoni esindaja

25. augustist 5. septembrini oli Eestis töövisiidil UNESCO eSwatini rahvusliku komisjoni haridus- ja teadusprogrammide koordinaator Nelisiwe Nicky Ndwandwe. Kümnapäevase visiidi jooksul tegid komisjonid kokkuvõtteid senisest koostööst ja projektidest, arutasid edasisi plaane ja võimalikke uusi koostöövaldkondi ning külastasid UNESCOga seotud paiku Eestis.

Eesti ja eSwatini rahvuslike komisjonide koostöö toimub peamiselt noorte vabatahtliku töö ning UNESCO ühendkoolide võrgustiku raames – Eesti noortel on võimalus osaleda vabatahtlikuna eSwatini komisjoni töös ning ühendkoolide võrgustiku liikmetel on võimalus saada teisest riigist sõpruskool. Samuti on eSwatini õpetajatele toimunud õpetajakoolitused kestliku arengu ja maailmahariduse ning COVID-19 kontekstis liikumisharjumuste ja hübriidõppe teemadel. Visiidi käigus kerkisid uute koostöövaldkondadena esile robotikaõpe ja IKT edendamine hariduses, komisjoni võimekuse tõstmine, tegevuste analüüsimine ja paigutumine ÜRO eSwatini strateegia-dokumentidesse.

eSwatini kolleeg külaskäigul Rannamõisa lasteaeda
Foto: Madli Kumpas

Lisaks tutvus eSwatini komisjoni kolleeg UNESCO võrgustike ning haridus- ja teadusprogrammidega seotud teemade ja paikadega Eestis. Kohtumistel vahetati UNESCO programmide ja teemadega seotud kogemusi ja avati eri perspektiive. Visiidikavas

olid osalemine Eesti UNESCO ühendkoolide aastakonverentsil Pernova loodusmajas, Rannamõisa lasteaia, VHK ja Tamsalu gümnaasiumi külastused, tutvumine MTÜ Mondo maailmahariduskeskuse ja Tartu loodusmajaga, ringkäik Hiiumaal ja kohtumine UNESCO „Inimene ja biosfäär“ programmi eksperdi Toomas Kokovkiniga, Eesti kutseõppe süsteemi tutvustamine Haridus- ja Noorteametis ning hariduse ja IKT teemaline kohtumine Haridus- ja Teadusministeeriumi, Haridus- ja Noorteameti ning Välisministeeriumiga. Haridusprogrammide kõrval innustus väliskülaline sotsiaalse ettevõtluse võimalustest ning vaimse kultuuripärandi olulisusest kogukonna elus.

Järgmised tegevused komisjonide koostöös on plaanis juba käesoleval sügisel, kui toimub taas ühine Zoomi õpetajakoolitus eSwatini UNESCO ühendkoolide õpetajatele. Järgmine Eesti vabatahtlik on plaanis saata eSwatini komisjoni 2022. aasta alguses.

Haagi konventsiooni II protokollu komitee töö

Komitee otsustas luua eraldi töörühma, et arutada, kuidas tuleks sisustada protokollis sätestatud komitee ülesannet valvata protokollu rakendamise järele ja edendada tõhustatud kaitse all olevate kultuuriväärtuste eristamist. Mis on komitee pädevus ja kui operatiivselt on võimalik relvastatud konflikti olukorras tegutseda? Kuidas saata missioone kriisipiirkonda? Juunis ja oktoobris toimunud veebiaruteludel osalesid Janika Turu Muinsuskaitseametist, Kristel Urke Kaitseministeeriumist, Eike Eller Eesti alalisest esindusest UNESCO juures ja Margit Siim UNESCO ERKist. Eesti esitas UNESCOle ka kirjalikud kommentaarid ning arutelu jätkub 2.–3. detsembril peetaval komitee istungil Pariisis. Eesti on Haagi konventsiooni II protokollu komitee liige aastani 2023.

Eesti esitas UNESCOle kultuuri-konventsioonide rakendamise aruanded

Eesti esitas 30. juuniks UNESCOle Haagi konventsiooni ja selle lisaprotokollide rakendamise korralise aruande ning kultuurilise

mitmekesisuse konventsiooni aruande. Detsembris tuleb esitada veel vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni rakendamise aruanne.

Vaimse kultuuripärandi töörühm

Juulis ja septembris peeti kõikidele liikmesriikidele avatud töörühma veebikohtumised, kus arutati rahvusvaheliste vaimse kultuuripärandi nimekirjade tuleviku üle. Põhiteemad olid nimekirjade olemus ja eesmärgid, kriteeriumid, nimekirjadesse kantud kultuurinähtuste edasine saatuse ning kandetaotluste hindamise metodoloogia. Arutelu aluseks olid eelnevalt toimunud ekspertkohtumiste käigus kokku lepitud soovitusel, kuid milleski lõplikult kokku ei lepitud, sest riikide nägemused on endiselt üsna erinevad. Detsembris toimuv vaimse pärandi komitee istungil antakse arutelude hetkeseisust ülevaade ja tehakse ettepanek töörühma mandaati pikendada. Töörühma töösse panustasid Eestist prof Kristin Kuutma ja tema kolleegid TÜ vaimse kultuuripärandi rakendusuringute UNESCO õppetoolist ja Margit Siim UNESCO ERKist. Eesti kandideerib 2022. a suvel toimuvale konventsiooniosaliste üldkogul vaimse pärandi komitee liikmeks.

Eesti kunstnik valiti osalema Andorra rahvusvahelisse maalilaagrisse

Juulis toimus UNESCO Andorra rahvusliku komisjoni korraldusel rahvusvaheline maalilaager Ordinos. Kohalik žürii valis osalema 26 kunstnikku 21 riigist, teiste seas oli ka eesti kunstnik Maria Sidljarevitš. Laagri jooksul valminud maalidest koostati näitus „Planeedi värvid”, millega sai juuli lõpus tutvuda Ordino linnas, seal edasi liigub näitus Madridi ja New Yorki.

Lisaks loometööle ateljees said kunstnikud osa kunsti ja kultuuridiplomaatia seoseid käsitletud konverentsist. Samuti toimusid vestlusõhtud kunstnikega, kus osalejad tutvustasid oma koduriiki, külastati muuseumi ja käidi ekskursioonidel. Eesti esindaja Maria

Sidljarevitši sõnul oli programm huvitav ja mitmekülgne ning koostöö ühisateljees pakkus ka võimalusi õppida uusi huvitavaid maalitehnikaid ja võtteid.

Eesti ja Benini kunstnikud Andorra maalilaagris

Kirjanduslinn Tartu sügisel 2021

UNESCO kirjanduslinnas Tartus on sügishooaega kujundanud mitu rahvusvahelise mõõtmega projekti, aga ka kohalikud ettevõtmised.

Augustis keskenduti võrgustiku uute kandidaatide taotluste hindamisele, tänavuse taotlusvooru tulemusi on oodata novembri alguses. Tänavu said ka paljud olemasolevate kirjanduslinnade esindajad üle pika aja kokku: 6.-10. septembrini toimus kirjanduslinnade aastakohtumine, mida seekord võõrustas Reykjavik, kus ühtlasi tähistatakse tänavu kümnendat aastat võrgustikus. Kohtumisel analüüsiti hiljutist kogemust taotluste hindamisel, muidugi vahetati mõtteid ja kogemusi ka pandeemia mõjudega seoses ning tutvustati üksteisele uusi algatusi ja võimalikke tulevase ühissettevõtmise. Tartut esindas

kohtumisel kirjanduslinna töörühma ja Eesti Kirjanduse Seltsi juhatuse liige Krista Ojasaar.

Samal ajal toimusid ka juba ettevalmistused mitmeks sügiseseks ühisprojektiks. 30. septembril tähistasid kirjanduslinnad ühiselt rahvusvahelist tõlkijate päeva. Kummardusena tõlkijate tööle ja loomingule avaldasid 18 kirjanduslinna oma veebikanalites ühe ja sama teksti tõlked oma linnas kõneldavatesse keeltesse, tõlgitavaks tekstiks oli W. S. Merwini luuletus. Tartu pakkus lugemiseks suisa kahte tõlget - eesti ja võru keelde, luuletuse tõlkisid Kersti Unt (inglise keelest eesti keelde) ja Aapo Ilves (inglise keelest võru keelde).

Samuti valmistati septembris ette Tartu võistlusvideo kirjanduslinnade luulevideote konkursi Slamovision jaoks. Tänavu Manchesteri ja Quebec City korraldamisel toimival võistlusel esindab Tartut 2020. aasta TarSlämmi võitja lina Gylden luuletusega "Kodustatud kujumuutjad" / Shapeshifters, domesticated. Võitja selgub 30. novembril.

Sügishooaeg on olnud tihe ka festivalide poolest: 20.-25. septembrini toimus Tartus kirjanduslinna üks tippsündmusi, rahvusvaheline kirjandusfestival Prima Vista, tuues kokku kirjanikke nii Eestist kui mujalt ning põimides programmi ka teisi kunstiliike; kuu aega hiljem, 20.-23. oktoobrini toimus aga viiendat korda Tartu laste- ja noortekirjanduse festival. Praegu käivad ettevalmistused festivaliks "Hullunud Tartu", mis toimub Karlova Teatris 10.-11. novembril.

Näitus "Maailmaparandajad" Viljandis

UNESCO loovlinnade võrgustikku kuuluva käsitöö- ja rahvakunstillinna Viljandi üks ettevõtmisi on linnameistri valimine, kelle tegevuse eesmärk on aasta jooksul elavdada Viljandi loomeelu ning aidata kujundada linna mainet rahvusvaheliselt tuntud loovlinnana. 2021. aastal valiti linnameistriks Triin Amur ning aastat läbiv teema on parandamine.

Oktoobris avati Kondase keskuses näitus „Maailmaparandajad“, mis jääb avatuks 12. detsembrini. Triin Amur on kokku toonud üle kahekümne armastatud ning eriliselt parandatud eseme koos juurde räägitud legendidega. Koos Karoliina Kreintaali tehtud fotodega kutsuvad nad kohtuma maailmaparandajate endi, nende eriliselt hoitud asjade ja jagatud lugudega. See on kogum inimestest, lugudest ja asjadest, mis ühendavad tänase ja olnu eelseisvaga, väärtustades tehtud vigu ning nähtavalt loodud parandusi. Olgu siis ajend vastuhakk valitsevale tarbimiskultuurile, minevikukogemuse säilitamine, südamesoojus lähedase vastu, praktiline meel või vigade parandus.

Näitusega kaasnevad mitmesugused külastajatele mõeldud tegevused, töötoad ning korjatakse lugusid parandatud esemetest.

Foto: Karoliina Kreintaal

Eesti ühendkoolide ÜRO matke rahvusvaheline veebikonverents

10.-12. juunil toimus Eesti ühendkoolide ÜRO matke, millest võtsid osa noored Eestist, Ukrainast, Lätist, Leedust, Ida-Timorist, Ühendkuningriigist ning Prantsusmaalt. Huvitavad ja harivad arutelud keskendusid kliimamuutuste leevendamisele ning rahvusvahelise konflikti juriidilistele aspektidele, võrtsi lisasid meediaväljaannete küsimused ning kaasahaaravad sotsiaalsed üritused. Osalejad tõid välja, et EstMUN formaat aitab neil õppida, kuidas oma teadmisi aruteludes ja väitlustes aktiivselt kasutada ja seeläbi seatud eesmärkide poole liikuda. Noorte koostööd jälgisid ka õpetajad, kes tagasisides tunnistasid, et tulevikus soovivad oma kooli noortel ÜRO matkest osa võtta, sest see võimaldab õppida aktiivset inglise keelt ja argumenteerimist ning süveneda globaalsetesse väljakutsetesse.

ÜRO matkemäng toimus seekord veebi vahendusel

UNESCO ühendkoolide aastakonverents

26.–27. augustil kogunesid UNESCO ühendkoolide võrgustiku liikmed, koordinaatorid ja koostööpartnerid traditsioonilisele aastakonverentsile, mis peeti Pärnus Pernova loodusmajas. Vaadati tagasi möödunud õppeaastale, tervitati uusi liikmeid ning seati sihte algavaks õppeaastaks. Kohaletulnuid tervitasid Ruth Opmann Haridus- ja Teadusministeeriumist, Mairi Enok Keskkonnaministeeriumist ning Kerli Gutman UNESCO Eesti Rahvuslikust Komisjonist.

Võrgustiku koordinaatorid Viktoria Lepp ja Maria Ivanova andsid ülevaate möödunud õppeaasta tähtsündmustest. Aruteludes said kogenumad võrgustiku liikmed jagada infot uutele huvilistele, lisaks said osalejad teadmisi suurendada põnevates töötubades nii toas kui ka õues: õpiti tegema rannikuvaatlusi Pärnu rannaniidu looduskaitsealal, räägiti samblike olemusest ja tähtsusest metsa ökosüsteemis, tutvuti putukamaailma näitusega ning viidi läbi ÜRO matke põhimõtteid tutvustav Apalanga rollimäng.

Töötubades ühendati keskkonna- ja maailmahariduse aspektid, et pakkuda õpetajatele inspiratsiooni ja uusi vaatenurki õpetamisele ning ainete lõimimisele. Julgemad osalejad lõpetasid esimese konverentsipäeva hüppega Läänemere lainetes, millega pandi vääriline punkt Läänemere päeva tähistamisele.

Läänemere projekti (BSP) tegemised

Suve lõpus alustasid võrgustiku koolidele ja uutele liitumisest huvitatutele mõeldud kodanikuteaduse programmide õppepäevad. Sel sügisel ja järgmisel kevadel on tulemas 5 õppepäeva üle Eesti, teemadeks rannikuvaatlused, õhukvaliteedi vaatlused, fenoloogilised vaatlused, järve- ja jõevaatlused.

9. augustil võõrustas võrgustikku Vaibla Linnujaam Võrtsjärve põhjakaldal, toimus lindude ökoloogia ja kestliku arengu õppepäev. Terve päeva vältel jälgiti põnevusega rõngastusjaama tööd, osalejad said käe külge panna lindude võrgust harutamisel, määramisel ja rõngastamisel. Õpetajad said tutvuda määramisraamatutega ja tehniliste vahenditega ning arutleti, kuidas koolides paremini

linnuvaatlusi läbi viia ja siduda neid globaalsete probleemide ja väljakutsetega. Õppepäeva juhendasid Tartu loodusmaja ornitoloogiaringi juhendaja Aire Orula ja rõngastusjaama rõngastaja Kristjan Adojaan.

17. septembril toimus Harjumaal Viimsis rannikuvaatluse programmi õppepäev. Rannal õpiti koguma mereelustikku ja määrama vetikaid ja selgrootuid, kasutades selleks uut BSP määramislina, määramiskaarte ja töölehti. Lisaks mõõdeti vee soolsust, temperatuuri ja teisi parameetreid Vernier seadmega ning mõõdeti ja kaardistati mikroplastiku olemasolu rannikul. Juhendajad rääkisid rannikute seisundist Eestis ja maailmas ning näitasid, kuidas kogutud vaatlusi „Elurikkuse“ andmebaasi sisestada. Õppepäeva juhendasid merebioloogid Helen Orav-Kotta ja Jonne Kotta ning BSP rannikuvaatluste programmijuht Karin Keert.

Septembris algas Läänemere projekti sügisvaatluste hooaeg. Koolid saavad oktoobri lõpuni läbi viia jõe-, ranniku-, õhu- ja linnuvaatlusi. Novembris saab avapaugu järjekordne rahvusvaheline Läänemere veebiviktoriin, kuhu oodatakse osalema 4.–12. klasside õpilasi.

Suve jooksul toimusid ka töövarjupäevad noortele, mille raames käis 9 noort erinevate Eesti teadlaste juures praktilisi töökogemusi saamas. Koostööpartnerite nimekirja leiab BSP kodulehelt!

<https://bsp.tartuloodusmaja.ee/toovarjupaevad/>

KALENDER

13.11.2021

eSwatini UNESCO ühendkoolide õpetajate koolitus vaimse tervise teemadel koostöös Eesti ekspertidega

19.11.2021

UNESCO noortefoorum veebis

9.–24.11.2021

UNESCO peakonverents Pariisis

24.–25.11.2021

Maailmapärandi konventsiooni üldkogu Pariisis

29.10.2021

Haagi konventsiooni üldkogu Pariisis

30.11–1.12.2021

Haagi konventsiooni II protokollü üldkogu Pariisis

2.12–3.12.2021

Haagi konventsiooni II protokollü komitee istung Pariisis

13.–18.12.2021

Vaimse kultuuripärandi komitee istung Pariisis

15.12.2021

Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni rakendamise aruande esitamise tähtaeg